

Lisätiedot:

hyvinvointipäällikkö Laura Salomaa, puh. 040 194 8508
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Tausta

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen (HYTE) on yksi kunnan keskeisimmistä tehtävistä. Kuntalain 1 § korostaa, että kunnan tehtävänä on edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on luonteeltaan ennaltaehkäisevää työtä, jonka tavoitteena on vähentää hyvinvointi- ja terveyseroja sekä tukea asukkaiden hyvinvointia, terveyttä ja osallisuutta. Työhön sisältyy myös ehkäisevä päihdetyö sekä turvallisuuden parantaminen, kuten tapaturmien ja väkivallan ehkäisy.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6 § mukaan kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tavoitteet ja määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet. Kunnan on seurattava ja raportoitava kuntalaisten hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta sekä toteutetuista toimenpiteistä vuosittain kaupunginvaltuustolle.

Lainsäädännön lisäksi kuntien ja hyvinvointialueiden HYTE-työtä ohjaavat useat kansalliset ohjelmat ja ohjeistukset. Näihin kuuluvat muun muassa valtioneuvoston periaatepäätös hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisestä vuoteen 2030, kansallinen mielenterveysstrategia, kansallinen lapsistrategia, laatusuositus aktiivisen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja kestävien palvelujen turvaamiseksi vuosille 2024–2027, ehkäisevän päihdetyön opas, koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ehkäisyä käsittelevä "Turvallisesti kaiken ikää 2021–2030" -ohjelma sekä ohjeistus lähisuhdeväkivaltatyön järjestämisestä. Kunnalla ja hyvinvointialueella on kullakin oma roolinsa näihin edellä mainittuihin ilmiöihin puuttumisessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus toi mukanaan merkittäviä muutoksia hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä koskevaan lainsäädäntöön, mikä korostaa kunnan vastuuta näiden tehtävien toteuttamisessa. Hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämistä toteutetaan laajasti osana eri toimialojen ja kunnan perustehtäviä eri palveluissa sekä yhteistyössä hyvinvointialueen, järjestöjen ja muiden kumppanien kanssa. Ihmisten hyvinvointi, terveys ja arjen turvallisuus kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa muun muassa varhaiskasvatuksen, koulutuksen, hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystieteiden, liikunta-, ravitsemus- ja kulttuuripalvelujen, asumisen ja kaavoituksen, liikennejärjestelyjen sekä monien muiden kunnan lakisääteisten tehtävien kautta. Tämä korostaa kokonaisvaltaisen lähestymistavan merkitystä hyvinvoinnin edistämisessä, jossa kaikki sektorit tukevat toisiaan ja luovat perustan asukkaidensa hyvinvoinnille.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteuttamiseksi Kauniaisten kaupunki laatii valtuustokausittain hyvinvointisuunnitelman sekä raportoi vuosittain kaupunginvaltuustolle sen toteutuksesta hyvinvointiraportin muodossa. Hyvinvointisuunnitelman tietopohja perustuu nyt päättyvän valtuustokauden

vuosittaisiin hyvinvointiraportteihin, HYTE-neuvottelujen tuloksiin sekä useaan muuhun kansalliseen tai kaupungin omaan tietolähteeseen.

Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029

Kauniaisten kaupungin hyvinvointisuunnitelma 2026–2029 on tarkoitus tuoda päätöksentekoon keväällä 2026. Tässä käsittelyssä pyydetään valiokunnalta evästyksiä valmisteluun. Hyvinvointisuunnitelma toteuttaa kaupungin strategiaa hyvinvointitavoitteiden muodossa. Kauniaisten valtuusto hyväksyi uuden strategian 15.9.2025. ([KV 15.09.2025 § 48](#))

Keskeisenä lähtökohtana uudelle hyvinvointisuunnitelman suunnittelulle on ollut erityisesti vaikuttavuuden ja selkeyden tavoittelu. Uudessa hyvinvointisuunnitelmassa on vahva strategia- sekä talouskytkös, mutta ennen kaikkea suunnitelmassa pyritään selkeyttämään ja johdonmukaistamaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuuden, hyvinvointisuunnitelman ja palveluiden omien toimintasuunnitelmien yhteyttä.

Todettakoon, että aiemmin on jo päätetty, että myös kaupungin osallisuutta edistävät tavoitteet kirjataan jatkossa hyvinvointisuunnitelmaan ([KH 9.12.2024 § 180](#)) sekä tuotu esiin, että kotoutumisen edistämisestä annetun lain 45 §:ssä mainitut tavoitteet, toimenpiteet, vastuutahot, yhteistyö ja seuranta esitetään valtuustokausikohtaiseen hyvinvointisuunnitelmaan paremman kokonaisvaltaisen kuvan saamiseksi ([KH 18.11.2024 § 163](#) ja [KV 20.5.2024 § 15](#)). Kaupunginhallitus päätti myös [27.1.2025 \(§ 4\)](#) myös, että erillisen liikkumishjelman sijaan kaupungin liikuntaa edistävät tavoitteet kirjataan jatkossa hyvinvointisuunnitelmaan.

Hyvinvointisuunnitelmaan tullaan siis sisällyttämään useita niin lakisääteisiä kuin kunnan vapaaehtoisia ohjelmia tavoitteineen. Tällä pyritään ennen kaikkea yhdistämään useiden eri ohjelmien lähemmän tarkastelun myötä ilmennyt päällekkäisyys, sekä keskittyä kaikessa kunnan peruspalveluiden kautta tapahtuvassa hyvinvointia ja terveyttä edistävässä toiminnassa vaikuttavuuteen, selkeyteen, toimenpiteiden tehokkuuden saavuttamiseen etenkin sivistyksen- ja hyvinvoinnin toimialan organisaatiossa.

Hyvinvointisuunnitelma sisältää sekä ikäkausittaisia että ikärajoista riippumattomia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita ja toimenpiteitä. Ikäkausittaiset tavoitteet kohdentuvat lapsiin, nuoriin, työikäisiin ja ikääntyneisiin, kun taas ikärajattomat toimenpiteet tukevat koko väestön hyvinvointia ja osallisuutta.

Suunnitelmassa on lisäksi määriteltä kaikki ikäkaudet kattavia yhteisiä toimenpiteitä, kuten yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen, mielen hyvinvoinnin tukeminen ja liikkumisen lisääminen. Nämä tavoitteet edistävät hyvinvointia elämänkaaren eri vaiheissa ja kokoavat kaupungin eri toimialojen HYTE-työn yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

Lasten ja nuorten hyvinvointitavoitteet tarkentuvat edelleen, mikäli Kauniainen hyväksytään mukaan Unicefin Lapsiystävällinen kunta -malliin. Mallin toimintasuunnitelmavaiheessa määritellään paikalliset tavoitteet ja toimenpiteet, jotka perustuvat lasten ja nuorten kuulemiseen sekä olemassa oleviin hyvinvointitietoihin. Tämä työ syventää ja täsmentää Kauniaisten hyvinvointisuunnitelman lapsia ja nuoria koskevia painopisteitä, vahvistaen

samalla osallisuuden, turvallisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista kaupungin toiminnassa.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kannustin

HYTE-kerroin otettiin käyttöön uutena rahallisena kannustinjärjestelmänä sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuudistuksessa (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 15 § sekä laki hyvinvointialueiden rahoituksesta 15 §). Tällä tuetaan ja palkitaan kuntia ja hyvinvointialueita, jotka ovat kyenneet parantamaan tai ylläpitämään asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä. Tulevan hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden vahva kytkös terveyden edistämisen mittariin (TEA-viisari), ja edelleen hyvinvointia ja terveyttä kunnassa edistävien palveluiden toimintasuunnitelmiin, vaikuttaa siis suoraan kunnalle yleiskatteellisesti maksettavaan valtionosuuteen.

Lisäksi TEA-viisarin tavoitteiden ja toimenpiteiden sisällyttäminen hyvinvointisuunnitelmaan varmistaa, että kunnan HYTE-työ perustuu valtakunnallisesti vertailukelpoiseen, tutkittuun tietoon, jonka avulla voidaan seurata toiminnan vaikuttavuutta, tunnistaa kehittämiskohteita ja kohdentaa resursseja tarkoituksenmukaisesti. Tämä lisää suunnitelmallisuuden, läpinäkyvyyden ja vaikuttavuuden tasoa kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen työssä.

Kauniaislaisten hyvinvoinnin tila

Kauniaisissa lasten ja nuorten hyvinvointi on monilla kansallisilla mittareilla maan keskiarvoa parempi. Kouluterveyskyselyn 2025 perusteella arjen terveystottumukset, liikkuminen ja kouluruokailu ovat selkeitä vahvuuksia. Osallisuus on vahvistunut erityisesti toisella asteella, ja aikuiskontakti on parantunut. Samaan aikaan alakoulussa on havaittu tarvetta vahvistaa turvallisten aikuisten läsnäoloa ja oppilaiden osallistumismahdollisuuksia.

Haasteina näkyvät valtakunnalliset ilmiöt myös Kauniaisissa: mielenhyvinvoinnin kuormitus, nikotiinituotteiden (mm. sähkösavukkeet, nuuska/nikotiinipussit) käyttö, sekä yksinäisyyden kokemukset. Lisäksi alkoholinkäyttö on lukioikäisillä suhteellisesti yleisempää kuin maassa keskimäärin. Viimeaikaiset yhteiskunnalliset muutokset ja epävarmuustekijät heijastuvat lasten ja nuorten arkeen. Kaiken kaikkiaan suunta on monella osa-alueella myönteinen, mutta tukea tarvitaan edelleen erityisesti matalan kynnyksen vapaa-ajan toimintaan, turvallisten aikuisten saatavuuteen sekä kiireettömään kouluarkeen, joka mahdollistaa oppimisen ja kasvun.

Vuoden 2023 datan perusteella Kauniaisten aikuisväestö on hyvin koulutettua ja vähän sairastavaa. Kauniaisissa koettua hyvinvointia heikentävät ilmiöt ovat myös valtakunnallisia ilmiöitä. Näitä ovat erityisesti mielenterveyden kuormittuneisuus, yksinäisyys, arjen kiire ja riittämätön palautuminen sekä taloudelliseen tilanteeseen liittyvä epävarmuus.

Vaikka väestön keskimääräinen hyvinvointi on monilla mittareilla hyvä, hyvinvointierot eri väestöryhmien välillä ovat olemassa, ja ne näkyvät muun muassa koetussa terveydessä, toimintakyvyssä ja osallisuudessa. Tämä korostaa ennaltaehkäisevän työn, matalan kynnyksen palvelujen sekä yhteisöllisyyttä ja mielen hyvinvointia tukevien toimenpiteiden merkitystä.

Tulevassa hyvinvointisuunnitelmassa indikaattorit aikuisväestön osalta on valittava erityisen huolella, jotta tiedon seuranta ja vertailtavuus säilyvät. Päätöksiä vuoden 2026 jälkeisistä väestötutkimuksista ei vielä ole, ja ratkaisut saadaan arviolta vasta kuluvan vuoden (2025) loppuun mennessä. Aikuisten osalta uusin käytettävissä oleva väestödata on vuodelta 2023, joten sitä tulee uudessa hyvinvointisuunnitelmassa mahdollisesti täydentää rekisteri-, palvelu- ja paikallisella seurantatiedolla.

Kouluterveyskysely toteutetaan kahden vuoden välein (parittomina vuosina) keväällä, ja tulokset julkaistaan samana vuonna – ne toimivat keskeisenä tietopohjana lasten ja nuorten hyvinvoinnin seurannassa. TEA-viisari on kuntien terveyden edistämisen rakenteita ja prosesseja kuvaava työkalu, jonka tiedonkeruu vuorottelee toimialoittain kevään ja syksyn jaksoissa parittomina ja parillisina vuosina. Uusi hyvinvointisuunnitelma laaditaan sähköisessä muodossa, jotta sitä voidaan päivittää ketterästi ja linkittää suoraan indikaattoreihin (Kouluterveyskysely, TEA-viisari ym.).

Tässä valmisteluvaiheessa hyvinvointi- ja vapaa-aikavaliokunnalta toivotaan erityisesti evästyksiä koko hyvinvointisuunnitelman valmisteluun sekä linjauksia sen tavoitteisiin ja toimenpiteisiin. Suunnitelma tuodaan valiokunnan käsittelyyn kolmesti, koska kyseessä on merkittävä muutos aiempaan: uusi hyvinvointisuunnitelma laaditaan sähköisenä, Power BI -pohjaisena kokonaisuutena perinteisen asiakirjan sijaan.

Hyvinvointi- ja vapaa-aikavaliokunta vastaa kaupungin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuudesta, minkä vuoksi sen evästyksiset ohjaavat koko hyvinvointisuunnitelman jatkovalmistelua. Hyvinvointisuunnitelman toinen käsittely valiokunnassa on helmikuussa 2026, minkä jälkeen lausunnot pyydetään kasvatusta- ja koulutusvaliokunnilta sekä yhdyskuntavaliokunnalta. Lisäksi hyvinvointisuunnitelman tavoitteita ja toimenpiteitä esitellään kaupungin lakisääteisissä vaikuttamistoimielimissä keväällä 2026. Tämä menettely tukee sitä, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen toteutuu kunnassa poikkihallinnollisena työnä, jota hyvinvointi- ja vapaa-aikavaliokunta valvoo ja koordinoi.

Lausuntojen ja evästysten pohjalta tarkennettu hyvinvointisuunnitelma tuodaan toukokuussa 2026 uudelleen hyvinvointi- ja vapaa-aikavaliokunnan käsiteltäväksi, ja tämän jälkeen suunnitelma etenee lakisääteisesti kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi kesäkuussa 2026.

Muilta valiokunnilta pyydetään lausunnot ensisijaisesti liitteenä olevista tavoitteista ja toimenpiteistä, ei niinkään hyvinvointisuunnitelman esitystavasta tai teknisestä toteutuksesta. Näin kukin toimielin voi tarkastella sisältöjä oman vastuualueensa näkökulmasta.

Esityslistan liitteenä oleva PowerPoint-esitys (pdf) on kuvaus ja koonti hyvinvointisuunnitelman Power BI -pohjasta. Varsinainen Power BI -pohja esitellään hyvinvointi- ja vapaa-aikavaliokunnalle kokouksessa sähköisessä muodossa. Lisäksi liitteenä ovat hyvinvointisuunnitelman alustavat tavoitteet ja toimenpiteet sekä alustava koonti hyödynnettävissä olevista mittareista, joita voidaan käyttää suunnitelman seurannassa ja arvioinnissa. Materiaalien tarkoituksena on antaa valiokunnalle kokonaiskuva valmistelun tilanteesta ja saada evästyksiä jatkotyöhön. Valiokunnan evästysten pohjalta hyvinvointisuunnitelman pohja sekä sen tavoitteet ja toimenpiteet viimeistellään ja tuodaan päätöksentekoon helmikuussa 2026.

Sivistys- ja hyvinvointitoimenjohtaja Mikael Flemmich:

Hyvinvointi- ja vapaa-aikavaliokunta merkitsee tiedoksi luonnoksen Kauniaisten kaupungin hyvinvointisuunnitelmaksi 2026–2029, sekä antaa evästyksiä valmisteluun.

Päätös:

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Liitteet:

Hyvinvointisuunnitelma 2026–2029 (luonnos)

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet 2026–2029 (luonnos)